

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

CAUZA COSTĂCHESCU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 37805/05)

Hotărâre

(fond)

Strasbourg

29 septembrie 2009

Definitivă

29/12/2009

Această hotărâre poate suferi modificări de formă.

În cauza Costăchescu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura, Corneliu Bîrsan, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Ann Power, judecători, și Stanley Naismith, grefier adjunct de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 8 septembrie 2009,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 37805/05 îndreptată împotriva României prin care un resortisant al acestui stat, Viorica Costăchescu („reclamanta”), a sesizat Curtea la 3 octombrie 2005 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 23 ianuarie 2007, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 3 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul vor fi examinate împreună de către cameră.

În fapt

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanta s-a născut în 1948 și are domiciliul în București.

1. Procedura privind încheierea unui contract de închiriere

5. Prin ordinul de repartitie din 14 mai 1983, Arhiepiscopia Bucureștilor i-a atribuit reclamantei și fiicei acesteia, în temeiul Legii nr. 5/1973 privind administrarea fondului locativ reglementarea raporturilor dintre proprietari și chiriași, un apartament situat în București, strada Doamnei nr. 18. Apartamentul a fost atribuit în temeiul unui contract de închiriere, în aplicarea dispozițiilor legii citate.

6. La 10 ianuarie 1984, Parohia Colțea, în calitate de administrator al imobilului care făcea parte din fondul locativ al statului, și reclamanta au încheiat un contract de închiriere pe o durată de 3 ani cu posibilitatea de prelungire.

7. La o dată neprecizată, reclamanta a sesizat Judecătoria Sector 3 București cu o acțiune îndreptată împotriva Consiliului General al Municipiului București și a Direcției de Administrare a Fondului Locativ București, SC DAFL SA (instituție de interes public local aflată sub coordonarea consiliului general), solicitând obligarea acestora să încheie un contract de închiriere al apartamentului respectiv.

Prin hotărârea din 7 aprilie 2000, instanța a admis acțiunea reclamantei și a dispus ca DAFL să emită un ordin de atribuire a apartamentului nr. 3, situat în Str. Doamnei nr. 18, în București, în favoarea reclamantei, și să încheie cu aceasta un contract de închiriere al apartamentului menționat. Sentința a rămas definitivă prin neapelare.

8. La o dată neprecizată, hotărârea a fost investită cu formulă executorie.

9. Prin scrisoarea din 15 iunie 2000, Primăria București a solicitat direcției generale să întocmească contractul de închiriere pentru a fi semnat de către părți.

10. Acest contract nu a fost încheiat până acum.

2. Acțiunea de constatare a dreptului de proprietate al parohiei asupra imobilului

11. La 23 februarie 2000, Parohia Colțea a introdus în fața Tribunalului București o acțiune îndreptată împotriva Arhiepiscopiei Bucureștilor, pentru constatarea dreptului său de proprietate asupra imobilului și a construcției situate în Str. Doamnei nr. 18. Reclamanta și alți opt locatari au formulat o cerere de intervenție în proces pentru a se constata că parohia nu avea drept de proprietate asupra imobilului.

În cursul procesului, parohia a renunțat la acțiune.

12. Prin hotărârea definitivă din 14 noiembrie 2001, tribunalul a luat notă de renunțarea parohiei și a admis cererile de intervenție ale reclamantei și ale altor locatari, constatând că parohia nu avea drept de proprietate asupra imobilului.

Hotărârea a rămas definitivă prin neapelare.

3. Situația imobilului și demersuri în vederea executării

13. Prin decizia din 30 septembrie 1954, Patriarhia Română a dispus ca patrimoniul bisericii Sf. Ilie – Hanul Colței, printre care figura și imobilul situat în Str. Doamnei nr. 18, să fie administrat și utilizat de Parohia Colțea. La 27 februarie 2002, prin decizia patriarhiei, imobilul respectiv a fost încredințat în administrarea Arhiepiscopiei Bucureștilor.

14. Prin scrisoarea din 17 martie 1997, Consiliul General al Municipiului București a indicat unui alt locatar al imobilului că, în funcție de datele sale funciare, terenul aparținea, în suprafața de 1455 m², statului și, în suprafața de 475 m², Bisericii Sf. Ilie – Hanul Colței.

15. Prin scrisorile din 30 octombrie 1997 și, respectiv, 21 februarie 2000, Primăria București, în baza unor documente de la Arhivele Naționale, a concluzionat că Biserica Sf. Ilie – Hanul Colței, nu era proprietara imobilului și că beneficia numai de dreptul de a-l administra.

16. Reclamanta s-a adresat apoi Comisiei speciale de retrocedare a unor bunuri imobile ce au aparținut cultelor religioase care i-a răspuns că Arhiepiscopia Bucureștilor nu a depus nicio cerere de retrocedare a imobilului situat în str. Doamnei nr. 18.

17. Prin scrisoarea din 20 martie 2001, primăria, răspunzând unei scrisori a reclamantei, a menționat că Direcția de Administrare a Fondului Locativ nu a prezentat documentația necesară pentru încheierea contractului.

II. Dreptul intern relevant

18. Dispozițiile relevante din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, publicat în Buletinul Oficial din 23 februarie 1949, în vigoare la momentul faptelor, sunt redactate după cum urmează:

Art. 39

„Părțile componente și organele locale ale Bisericii Ortodoxe Române sunt:

a) Parohia,

[...]

e) Eparhia (Arhiepiscopia sau Episcopia).”

[...]

Art. 40

„Fiecare din părțile componente ale Bisericii, în conformitate cu dispozițiunile prezentului Statut, are dreptul de a se conduce și de a se administra [...]”

Art. 168

„Totalitatea bunurilor aparținând Patriarhiei [...], Episcopiei [...], constituie averea bisericească.”

19. Legea nr. 69/1991 a administrației publice locale, în vigoare la momentul faptelor.

Art. 83

„Toate bunurile aparținând unităților administrativ-teritoriale sunt supuse inventarierii anuale. Consiliilor locale și județene li se prezintă anual un raport asupra situației bunurilor.”

Art. 84

„(1) Consiliile locale și cele județene hotărăsc ca bunurile ce aparțin domeniului public sau privat, de interes local sau județean, după caz, să fie date în administrarea regiilor autonome și instituțiilor publice, să fie concesionate ori să fie închiriate. [...]”

În drept

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din Convenție

20. Reclamanta pretinde că neexecutarea hotărârii din 7 aprilie 2000 a Judecătoriei Sector 3 București i-a încălcat dreptul de acces la o instanță, astfel cum este prevăzut de art. 6 § 1 din Convenție, care prevede următoarele:

Art. 6 § 1

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...].”

A. Cu privire la admisibilitate

21. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De altfel, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

22. Guvernul arată că speța privește o imposibilitate obiectivă de executare, ca urmare a faptului că hotărârea din 7 aprilie 2000 a fost pronunțată împotriva unei autorități publice care nu este competentă să-i asigure executarea. Adaugă că, deși Direcția de Administrare a Fondului Locativ a făcut demersuri în vederea încheierii contractului, imobilul se află în patrimoniul Bisericii Ortodoxe Române și că, din această cauză, DAFL nu este competentă să încheie contractul.

23. Reclamanta contestă acest argument. Ea consideră că autoritățile întârzie cu re-credințarea executarea hotărârii menționate.

24. Curtea reamintește că a stabilit deja în mai multe cauze că acțiunile sau inacțiunile administrației în urma unei hotărâri judecătorești nu pot avea drept consecință nici împiedicarea și nici, cu atât mai puțin, contestarea fondului acestei decizii [a se vedea printre multe altele, *Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), nr. 22774/93, pct. 74, CEDO 1999-V].

25. Revenind la circumstanțele acestei cauze, Curtea reține că, deși reclamanta a obținut la 7 aprilie 2000 o hotărâre definitivă care dispunea consiliului general și DAFL să încheie un contract de închiriere a apartamentului nr. 3, situat în str. Doamnei nr. 18, această hotărâre nu a fost nici executată, nici anulată sau modificată în urma exercitării unei căi de atac prevăzută de lege.

26. Curtea constată că, deși hotărârea judecătorească era favorabilă reclamantei, autoritățile nu au putut trece la executarea sa pe motiv că imobilul nu era în proprietatea sau administrarea lor. Acceptarea acestui argument ar echivala cu admiterea faptului că, în speță, administrația ar fi putut să se sustragă de la executarea unei hotărâri judecătorești argumentând pur și simplu interpretarea incorectă a legii de către instanțele interne, contestând astfel fondul cauzei (*mutatis mutandis*, *Ioannidou-Mouzaka împotriva Greciei*, nr. 75898/01, pct. 33, 29 septembrie 2005). Admițând că o incertitudine poate subzista în ceea ce privește situația juridică a imobilului, Curtea reamintește că instanțele naționale au considerat că consiliul general și DAFL erau obligați să încheie contractul de închiriere (a se vedea, *mutatis mutandis*, *SC Ruxandra Trading SRL împotriva României*, nr. 28333/02, pct. 56, 12 iulie 2007).

27. Curtea notează că Guvernul și-a motivat refuzul de a executa hotărârea respectivă prin faptul că autoritățile menționate în hotărâre și obligate să o execute nu erau proprietarii sau administratorii imobilului și, ca urmare, se găsea într-o imposibilitate obiectivă de executare. Cu toate acestea, Guvernul nu se poate prevala de acest argument dacă aceste justificări nu au fost

avansate reclamantei de către autoritățile administrative sau de instanțele interne (*Sabin Popescu împotriva României*, nr. 48102/99, pct. 76, 2 martie 2004).

Acceptând faptul că nu este de competența sa să confirme sau să infirme conținutul unei decizii aparținând unei instanțe interne, Curtea nu poate totuși să nu constate situația juridică stabilită între părți (*SC Ruxandra Trading*, citată anterior, pct. 56). Așadar, atât timp cât poate subzista o incertitudine cu privire la titularul dreptului de proprietate sau de administrare a imobilului (supra, pct. 12, pct. 14 și pct. 15), Curtea constată că nici consiliul general, nici DAFL nu au considerat necesar să conteste în mod legal hotărârea din 7 aprilie 2000 în fața instanțelor naționale în vederea clarificării situației. De altfel, consideră că, în orice caz, este de datoria autorităților și nu a reclamantei să clarifice situația juridică a imobilului în raport cu alte instituții publice și să informeze reclamanta cu privire la circumstanțele ce fac imposibilă executarea, ceea ce nu a fost și cazul în speță.

28. Prin urmare, având în vedere principiul preeminenței dreptului într-o societate democratică, Curtea consideră că hotărârea definitivă pronunțată de instanțele naționale prevalează și că autoritățile administrative erau obligate să se conformeze în întregime (*Pânteia împotriva României*, nr. 5050/02, pct. 35, 15 iunie 2006).

29. Având în vedere cele de mai sus și reamintind că scopul Convenției nu este de a proteja drepturile teoretice sau iluzorii, ci drepturile concrete și efective, Curtea consideră că, prin neexecutarea hotărârii din 7 aprilie timp de nouă ani, autoritățile au înlăturat de orice efect util dreptul reclamantei de a avea acces la o instanță.

30. Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1

31. Reclamanta pretinde, în esență, că refuzul autorităților administrative de a încheia contractul de închiriere în conformitate cu hotărârea din 7 aprilie 2000 i-a încălcat dreptul la respectarea bunurilor prevăzut de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, redactat în felul următor:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

A. Cu privire la admisibilitate

32. Guvernul propune să declare această parte din cerere inadmisibilă pentru incompatibilitatea *ratione materiae* cu prevederile Convenției. Guvernul susține că reclamanta nu avea un bun în sensul acestei prevederi. Trebuie arătat că, spre deosebire de cauza *Malinovski împotriva Rusiei*, nr. 41302/02, prin hotărârea judecătorească s-a dispus ca administrația publică să încheie cu reclamanta un contract de închiriere privind un apartament determinat care totuși nu se afla în proprietatea sau în administrarea statului.

33. Curtea reamintește că a hotărât deja că dreptul la un contract, recunoscut printr-o hotărâre judecătorească definitivă, reprezintă o creanță suficient de determinată pentru a constitui un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Malinovski împotriva Rusiei*, nr. 41302/02, pct. 45, CEDO 2005-VII (extrase); *Tétériny împotriva Rusiei*, nr. 11931/03, pct. 50, 30 iunie 2005; *Koukalo împotriva Rusiei*, nr. 63995/00, pct. 58, 3 noiembrie 2005; *Licu împotriva*

României, nr. 35077/02, pct. 36-37, 4 martie 2008]. Prin urmare, Curtea respinge excepția Guvernului.

34. Pe de altă parte, Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

35. În măsura în care Curtea apreciază că există o ingerință în dreptul reclamantei la respectarea bunurilor sale, Guvernul solicită să se rețină că autoritățile au întreținut un just echilibru între diversele interese implicate, având în vedere faptul că imobilul se afla în patrimoniul unui terț.

36. Curtea arată că, prin hotărârea definitivă din 7 aprilie 2000, Judecătoria Sector 3 București a dispus încheierea unui contract de închiriere între Consiliul General al Municipiului București și Direcția Generală de Administrare a Fondului Locativ din București, pe de o parte, și reclamanta, pe de altă parte, având ca obiect apartamentul nr. 3, situat în str. Doamnei nr. 18.

37. Având în vedere faptul că a concluzionat că dreptul la un contract de închiriere asupra unei locuințe este suficient de bine stabilit pentru a constitui un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 și având în vedere concluziile sale de la pct. 26-30, Curtea consideră că imposibilitatea în care se găsește reclamanta de a cere executarea hotărârii definitive din 7 aprilie 2000 se analizează ca o ingerință în dreptul său de proprietate (a se vedea *mutatis mutandis*, *Malinovski împotriva Rusiei*, citată anterior, pct. 47) pentru care Guvernul nu a avansat nicio justificare satisfăcătoare (supra, pct. 27 și pct. 28).

38. În consecință, Curtea consideră că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

39. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

40. Reclamanta solicită ca statul să încheie cu ea contractul de închiriere al apartamentului în litigiu. Nu mai formulează altă cerere.

41. Guvernul repetă argumentele extrase din imposibilitatea obiectivă de executare (supra, pct. 22).

42. În speță, Curtea a concluzionat că, ca urmare a neexecutării hotărârii din 7 aprilie 2000, au fost încălcate art. 6 § 1 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1.

43. Curtea consideră totuși că, în circumstanțele speței, nu este în măsură să pună în aplicare art. 41 din Convenție, astfel încât amână soluționarea sub acest aspect, luând în considerare, de asemenea, eventualitatea unui acord între statul pârât și reclamantă (art. 75 § 1 și 4 din Regulamentul Curții).

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție;
3. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște* nu este în măsură să pună în aplicare art. 41 din Convenție; în consecință:
 - a) *amână* în întregime soluționarea acestui punct;
 - b) *solicită* Guvernului și reclamantei să-i adreseze în scris, într-un termen de 6 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, observațiile lor asupra acestei probleme și în special să o informeze asupra oricărui acord la care s-ar ajunge;
 - c) *nu se pronunță* asupra procedurii ulterioare și delegă președintelui camerei sarcina de a o stabili după caz.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 29 septembrie 2009, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Stanley Naismith,
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte